

Nét độc đáo của Cách mạng Tháng Tám năm 1945

17:26 16/08/2025

Cách mạng Tháng Tám mở ra kỷ nguyên độc lập, tự do cho dân tộc Việt Nam, để lại những bài học quý cho phong trào giải phóng dân tộc trên thế giới.

Chiến lược và sách lược linh hoạt, nhạy bén trong Cách mạng Tháng Tám

Tiến sỹ Lê Thế Cường, Trưởng khoa Lịch sử, Trường Đại học Vinh cho rằng, nét độc đáo của Cách mạng Tháng Tám nằm ở những điểm sau:

Sáng 19/8/1945, hàng chục vạn người dân ở Hà Nội và các tỉnh lân cận theo các ngả đường kéo về quảng trường Nhà hát lớn Hà Nội dự cuộc mít tinh lớn chưa từng có của quần chúng cách mạng, hưởng ứng cuộc Tổng khởi nghĩa giành chính quyền. Ảnh: Tư liệu TTXVN

Thứ nhất: Dự đoán chiến lược đúng đắn và kịp thời, chớp thời cơ, quyết liệt hành động khi điều kiện khởi nghĩa xuất hiện. Tháng 8/1945, nhận thấy rõ quân Nhật

bại trận ở chính quốc, Nhật - Pháp cùng suy yếu, hoang mang và xung khắc ở Đông Dương, quân Đồng Minh chưa kịp vào giải giáp quân Nhật, Đảng và nhân dân ta phát hiện và nắm bắt thời cơ ngàn năm có một này để phát động tổng khởi nghĩa làm nên Cách mạng Tháng Tám, giành chính quyền về tay nhân dân một cách nhanh chóng nhất với tổn thất thấp nhất.

Thứ hai là nghệ thuật khởi nghĩa toàn dân, kết hợp đấu tranh chính trị với đấu tranh vũ trang. Sự độc đáo nằm ở việc không tách rời hai hình thức đấu tranh này mà kết hợp chúng một cách linh hoạt, tùy thuộc vào tình hình cụ thể. Đấu tranh chính trị tạo nền tảng, còn đấu tranh vũ trang là mũi nhọn sắc bén để giành và bảo vệ thành quả cách mạng. Sự phối hợp ăn ý này thể hiện rõ trong các cuộc khởi nghĩa giành chính quyền ở Hà Nội, Huế, Sài Gòn Thứ ba là chính sách đối ngoại mềm dẻo, linh hoạt với các lực lượng Đồng minh để vừa tranh thủ thời cơ giành độc lập, vừa góp sức cùng phe Đồng minh tiêu diệt chủ nghĩa phát xít trên thế giới.

“Những yếu tố sáng tạo của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã làm nên tầm vóc vĩ đại của cuộc cách mạng. Đó là chiến lược và sách lược linh hoạt, nhạy bén chớp thời cơ "ngàn vàng"; việc xây dựng một lực lượng cách mạng toàn diện từ Mặt trận Việt Minh đến các căn cứ địa và lực lượng vũ trang; nghệ thuật phát động và điều hành tổng khởi nghĩa tài tình, từ tuyên truyền vận động quần chúng đến việc thành lập chính quyền và tuyên bố độc lập. Những nét độc đáo của Cách mạng Tháng Tám thể hiện qua tính chất giải phóng dân tộc kết hợp dân chủ kiểu mới, tính chất toàn dân rộng khắp với sự huy động lực lượng quần chúng sâu rộng, sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa đấu tranh chính trị và vũ trang, cùng hình thức tổng khởi nghĩa độc đáo lấy đô thị làm khâu đột phá, đã tạo nên một thắng lợi nhanh chóng và ít đổ máu.

Trong sự đối sánh với các nước Đông Nam Á, xuất phát từ các điều kiện lịch sử khác nhau, mỗi nước đều lựa chọn một con đường đi đến độc lập, nhưng Cách mạng Tháng Tám năm 1945 ở Việt Nam nổi bật lên như một cuộc cách mạng kiểu mẫu. Sự kết hợp giữa tính dân tộc và tính thời đại, giữa sức mạnh chính trị và lực lượng vũ trang, giữa sự táo bạo và sự chuẩn bị kỹ lưỡng đã tạo nên một thắng lợi tiêu biểu trong lịch sử đấu tranh giải phóng dân tộc ở Đông Nam Á. Các bài học kinh nghiệm về sự lãnh đạo của Đảng, về nghệ thuật nắm bắt thời cơ, về xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân, về chính sách đối ngoại linh hoạt từ Cách mạng Tháng Tám vẫn còn nguyên giá trị, là nguồn động lực và kim chỉ nam cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ đất nước Việt Nam trong hiện tại và tương lai”, TS Lê Thế Cường nhận định.

Ngày 22/12/1944, Đội Việt Nam Tuyên truyền Giải phóng quân được thành lập tại khu rừng Trần Hưng Đạo ở châu Nguyên Bình, tỉnh Cao Bằng, do đồng chí Võ Nguyên Giáp chỉ huy, trực tiếp tham gia chiến đấu bên cạnh các cơ sở, lực lượng dân quân ở các địa phương, đóng vai trò nòng cốt, quyết định sự thành công của Cách mạng Tháng Tám. Ảnh: Tư liệu TTXVN

Từng bước xây dựng quyền lực cách mạng

Tiến sỹ Trần Thị Phương Hoa, nguyên Phó viện trưởng Viện Sử học, Viện Hàn lâm KHXH Việt Nam nhận định, trong Cách mạng Tháng Tám, Đảng Cộng sản, dưới sự chỉ đạo của Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh đã từng bước xây dựng quyền lực cách mạng, để từ đó giành chính quyền về tay nhân dân. Quyền lực Cách mạng Tháng Tám được hình thành thông qua các sách lược về chính trị, quân sự, văn hoá, giúp cho người dân hiểu được vai trò sứ mệnh cách mạng, trang bị cho nhân dân những vũ khí cách mạng, từ đó tự tin vào sức mạnh của mình để tham gia phục vụ cách mạng.

Để chuẩn bị cho việc giành chính quyền trong Cách mạng Tháng Tám, Đảng Cộng sản Đông Dương đã xây dựng quyền lực thông qua các sách lược, chính sách về xây dựng, tổ chức, đào tạo, phát triển lực lượng cách mạng. Sự ra đời của Mặt trận Việt Minh năm 1941 đánh dấu bước phát triển mới trong việc tập hợp các lực lượng yêu nước rộng rãi, vượt qua sự chia rẽ của các tổ chức chính trị và huy động được sức mạnh dân tộc trên nền tảng liên minh công - nông.

Khi chưa nắm chính quyền trong tay, “quyền lực” của Việt Minh đã được thể hiện thông qua khả năng tập hợp quần chúng, tạo niềm tin trong nhân dân thông qua các mạng lưới công khai và bí mật, với ảnh hưởng và uy tín ngày càng lan rộng. Nguyễn Ái Quốc (sau này là Chủ tịch Hồ Chí Minh) giữ vai trò trung tâm, dẫn dắt và quyết định trong toàn bộ quá trình chuẩn bị và chỉ đạo việc xây dựng lực lượng cách mạng, một lực lượng “từ nhân dân mà ra”.

Trong giai đoạn 1941-1945, Đảng đã đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục chính trị, tổ chức các lớp huấn luyện cán bộ, xây dựng các hội cứu quốc ở nông thôn, xây dựng và củng cố vững chắc vùng căn cứ địa, từ đó từng bước mở rộng. Lực lượng vũ trang cách mạng cũng được hình thành, tiêu biểu là Đội Việt Nam Tuyên truyền Giải phóng quân (thành lập cuối năm 1944), sau đó hợp nhất với Cứu quốc quân để trở thành Quân Giải phóng Việt Nam. Các đội tự vệ chiến đấu, dân quân du kích phát triển rộng rãi, làm nòng cốt cho khởi nghĩa từng phần và sau đó là tổng khởi nghĩa.

Việc phát triển các căn cứ địa cách mạng, đặc biệt là Việt Bắc, giúp lực lượng cách mạng có nơi tập trung huấn luyện và chuẩn bị lâu dài. Đảng cũng chủ trương phát động quần chúng nổi dậy kết hợp với đấu tranh vũ trang ở từng địa phương cho thấy tư duy tổ chức lực lượng linh hoạt, gắn với điều kiện thực tế từng vùng.

Nhờ quá trình chuẩn bị lực lượng kỹ lưỡng và có hệ thống, khi thời cơ cách mạng đến vào Tháng Tám năm 1945, lực lượng cách mạng đã có đủ sức mạnh chính trị, vũ trang và quần chúng để phát động cuộc Tổng khởi nghĩa trên phạm vi cả nước, lật đổ chế độ phong kiến - thực dân, giành chính quyền về tay nhân dân.

Ảnh Tư liệu.

Truyền thống yêu nước - sức mạnh tiềm ẩn góp phần làm nên thành công của Cách mạng Tháng Tám

Tiến sỹ Nguyễn Văn Dũng, Trưởng khoa Lịch sử, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2 nhận định, Cách mạng Tháng Tám năm 1945 không chỉ là một sự kiện chính trị đơn thuần mà còn là sự bùng nổ của một sức mạnh tinh thần tiềm ẩn, được hun đúc qua hàng nghìn năm lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc Việt Nam. Truyền thống yêu nước, một dòng chảy văn hóa sâu sắc, đã trở thành sợi chỉ đỏ xuyên suốt lịch sử, kết nối các thế hệ người Việt trong cuộc đấu tranh chống lại ngoại xâm. Từ những cuộc khởi nghĩa oanh liệt trong thời kỳ phong kiến chống lại ách đô hộ của phương Bắc đến các phong trào yêu nước đầu thế kỷ XX, tinh thần yêu nước đã không ngừng được củng cố và phát triển.

Thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám năm 1945 là minh chứng hùng hồn cho ý chí tự lực tự cường, tinh thần chủ động và sáng tạo của dân tộc Việt Nam dưới sự lãnh đạo sáng suốt của Đảng Cộng sản Đông Dương. Đảng đã đóng vai trò là người tổ chức, lãnh đạo, khơi dậy và phát huy tối đa sức mạnh tiềm ẩn trong lòng dân tộc. Với đường lối cách mạng đúng đắn, kết hợp chủ nghĩa Mác-Lênin với thực tiễn Việt Nam, Đảng đã tập hợp được sức mạnh của khối đại đoàn kết toàn dân tộc, từ giai cấp công nhân, nông dân nghèo khổ đến tầng lớp trí thức yêu nước và các nhà tư sản dân tộc có tinh thần yêu nước chống đế quốc thực dân.

Tiến sỹ Nguyễn Văn Dũng cho rằng: “Mặc dù bối cảnh quốc tế, đặc biệt là sự suy yếu của phe phát xít và sự ủng hộ của các lực lượng tiến bộ trên thế giới, đã tạo điều kiện thuận lợi cho Cách mạng Tháng Tám, nhưng yếu tố quyết định vẫn là sức mạnh nội tại và tinh thần quật cường của dân tộc Việt Nam. Chính lòng yêu nước sâu sắc, ý chí tự lực tự cường, tinh thần đoàn kết và sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng đã tạo nên một sức mạnh tổng hợp, giúp dân tộc Việt Nam vượt qua mọi khó khăn, thách thức để giành lấy độc lập, tự do”.

Theo VOV.vn